

Istraživanje i komparativna analiza o koruptivnim pojavama u lokalnim zajednicama

Rad Centra za monitoring i aktivizam - CEMA podržava Švedska u okviru programa Beogradske otvorene škole „Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije EU – Europe ASAP“.

SADRŽAJ

1. UVODNE NAPOMENE.....	2
1.1. O projektu	2
1.2. Kontekst	2
1.3. Uspostavljanje lokalnih antikoruptivnih mehanizama.....	3
2. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	4
2.1. Uvodne napomene.....	4
2.2. Fokus grupe, intervjui	5
2.3. ONLINE ANKETA: Percepcija građana/ki o korupciji na lokalnom nivou	5
3. ZAKLJUČCI I PREPORUKE	16
3.1. Ključna zapažanja istraživačkog tima:	16
3.2. Preporuke.....	17
3.3. Ključna poruka.....	17

1. UVODNE NAPOMENE

1.1. O projektu

Beogradska otvorena škola (BOŠ) uz podršku Švedske, sprovodi program „Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije Evropskoj uniji – Europe ASAP“ koji ima za cilj da na osnovu povećanja uticaja istraživačkih medija i civilnog društva doprinese unapređenju procesa pristupanja Srbije Evropskoj uniji i razvoju demokratskog društva. Program je počeo u junu 2023. godine i trajaće do maja 2029. godine, i sastoji se od šest jednogodišnjih ciklusa.

U okviru ovog programa CEMA je dobila podršku za realizaciju projekta **"Građanski nadzor kao mehanizam za borbu protiv korupcije u lokalnoj zajednici"** koji će biti sproveden u periodu od 1. septembra, 2025. do 30. aprila, 2026. godine.

Opšti cilj projekta je jačanje građanskog antikorupcijskog aktivizma kako bi se doprinelo u borbi protiv korupcije na lokalnom nivou.

1.2. Kontekst

Građani Srbije su se, nažalost, na najtragičniji način suočili sa posledicama sistemske korupcije. Pad nadstrešnice Železničke stanice u Novom Sadu 1. novembra, 2024. pokazao je da posledice korupcije, politizovanih institucija i nefunkcionalnog nadzora mogu da budu fatalne i da ne biraju žrtve. Zato su stotine hiljada studenata i građana već mesecima na ulicama širom Srbije sa podignutim transparentima - "KORUPCIJA UBIJA".

Delotvorna borba protiv korupcije se smatra jednim od uslova za pridruživanje EU, a posmatra se u okviru Pregovaračkog poglavlja 23. Prema Izveštaju EK za Srbiju za 2024. godinu, institucionalni okvir za sprečavanje i borbu protiv korupcije u velikoj meri je uspostavljen i zadovoljavajući je u pogledu preventivnih mera, ali je potrebno da se poboljša primena zakona.

Srbija je usvojila Nacionalnu strategiju za borbu protiv korupcije za period od 2024-2028. godine, a usvajanje pratećeg akcionog plana je u toku. Da bi se osigurala njena delotvorna primena, Srbija bi trebalo da uspostavi adekvatne mehanizme koordinacije, kao i efikasan sistem za praćenje i vrednovanje napretka, navodi se u izveštaju EK i dodaje, da je pravni okvir za borbu protiv korupcije neophodno unaprediti kako u pogledu preventivnih mera, tako i u pogledu sprovođenja zakona.

Analizirajući okvir Srbije za borbu protiv korupcije kao oblasti koje veoma utiču na poslovanje privrede, EK u izveštaju konstatuje da je percepcija među stručnjacima, građanima i poslovnim ljudima takva da je nivo korupcije u javnom sektoru i dalje visok. Podseća i na Indeks percepcije korupcije za 2024. godinu, koji objavljuje Transparency International gde Srbija sa skorom od 35/100 zauzima 105. mesto u svetu, što je najniži skor ikada zabeležen za Srbiju.

EK u novom izveštaju o vladavini prava za 2025. nije posebno izdvajala pitanja koja se dotiču privrede, ali jeste skenirala nekoliko ključnih oblasti koje veoma utiču na ambijent u kojem kompanije i preduzetnici posluju u Srbiji. Posebno su istaknute slabosti u segmentu javnih nabavki.

Takođe, apostrofirano je da "pravni okvir za zaštitu uzbunjivača još uvek nije usklađen sa pravnim tekovinama EU" a mi smo svedoci da ovi hrabri pojedinci uglavnom trpe odmazdu.

Međutim, i pored represije, policijske torture, hapšenja i fizičkog nasilja nad pobunjenim studentima i građanima širom Srbije, koji se bore za uspostavljanje vladavine prava, skorašnja istraživanja donose dozu optimizma.

1.3. Uspostavljanje lokalnih antikoruptivnih mehanizama

Jedna od obaveza iz Akcionog plana za Poglavlje 23 bila je uspostavljanje lokalnih antikoruptivnih mehanizama. To podrazumeva usvajanje Lokalnih antikorupcijskih planova (LAP) i formiranje tela za njihovo praćenje. Iako je rok za završetak ovih radnji bio jun, 2017. godine, u Srbiji je još uvek značajan broj JLS koje nisu sprovele do kraja taj proces a među njima je i grad Čačak (ovaj podatak se nalazi u zvaničnim izveštajima Agencije).

Nakon višegodišnjih aktivnosti, antikoruptivnog delovanja, organizovanja tematskih događaja, zagovaračkih procesa..., uspeli smo da izvršimo pritisak na lokalne organe vlasti da usvoje ovaj dokument (LAP). Međutim, njihova površnost u rešavanju ovog probleme ogleda se u činjenici da je dokument prekopiran iz grada Užica, tako da je u tekstu na više desetina mesta ostao naziv „kopiranog grada“. Tek nakon naše intervencije ove greške su ispravljene.

Nažalost, kompletan proces uspostavljanja lokalnih antikoruptivnih mehanizama je zaustavljen već tri godine. Telo koje će pratiti implementaciju usvojenog dokumenta, do danas, nije osnovano iako sve raspoložive činjenice i analize ukazuju da je njegovo osnivanje neophodno. Realizujući veći broj projekata, kroz monitoring i stručne analize, u lokalnim organima vlasti, javnim preduzećima i ustanovama identifikovali smo izuzetno rasprostranjenu korupciju u procesu javnih nabavki, raspodeli sredstava za sufinansiranje medija i udruženja, subvencijama za poljoprivrednike, zapošljavanju i mnogim drugim oblastima.

Jedan od razloga za ogromno prisustvo korupcije je što proces donošenja odluka karakteriše odsustvo transparentnosti, odgovornosti i uključivanje OCD/građana u proces donošenja odluka. Odnos između javnih vlasti i OCD još uvek obeležavaju fragmentarna saradnja i selektivan pristup pojedinačnim organizacijama, kao što je naša, na primer. Međutim, bez obzira na neku vrstu bojkota od strane lokalnih vlasti sa kojom se suočavamo, praksa je pokazala da kontinuirani pritisci i argumentovane analize mogu dovesti do određenih promena.

U Preporukama koje su definisane Nacrtom okvirnog dokumenta o uticaju evrointegracija na lokalne samouprave, između ostalog, preporučuje im se da unaprede komunikaciju sa građanima o koristima i obavezama koje JLS moraju preuzeti u procesu pristupanja EU. Osnaživanje građana na lokalnom nivou za aktivno učešće u ovom procesu od izuzetnog je značaja kako same reforme ne bi ostale na papiru, bez praktične primene. Praksa je pokazala da reforme koje se sprovode centralizovano, a koje građani doživljavaju kao nametanje od strane EU, vodi ka evroskepticizmu.

Izrada ovog dokumenta - ***"Istraživanje i komparativna analiza o koruptivnim pojavama u lokalnim zajednicama"***, aktivno je uključila više stotina građana iz različitih ciljnih grupa koji su izneli svoje stavove o koruptivnim pojavama na lokalnom nivou. Zajedničkim delovanjem svih aktera društva stvara se građanski potencijal koji bi izvršio pritisak na lokalne vlasti i javne službenike da rade na odgovoran i transparentan način, poštujući demokratske vrednosti. Da bi se to postiglo, naše aktivnosti uključuju i stalno praćenje i podizanje svesti građana putem ovakvih istraživanja i analiza, javnih rasprava i kampanja lokalnih medija, kao i zagovaračke inicijative za uvođenje dobrih demokratskih praksi u lokalnoj upravi.

Dakle, naš glavni fokus je na sprečavanju koruptivnih pojava, nadgledanju javne potrošnje uz mogućnost da se reaguje na sve potencijalne slučajeve zloupotrebe vlasti.

Istraživački tim

2. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

2.1. Uvodne napomene

Istraživanje o percepciji građana o koruptivnim pojavama u lokalnoj zajednici (dominantno grad Čačak) sprovedeno je u periodu od 15.10. – 15.11.2025. godine, a u njemu je, kroz online upitnik, fokus grupe i intervjuje svoje stavove iznelo 198 građana/ki. Fokusirali smo se na prikupljanje, obradu i sintetizovanje odgovora na postavljena istraživačka pitanja:

1. Gde građani najviše prepoznaju koruptivne pojave u lokalnim sredinama?

Jedan od najefikasnijih metoda za prikupljanje podataka koji bi trebalo da pruži odgovor na dato pitanje jeste anketiranje građana Čačka. Anketa je koncipirana tako da se iz nje dobiju informacije o percepciji korupcije na ovom području, konkretnije, da se dobiju odgovori na pitanja: kakav je stav građana po pitanju korupcije, koliko je njihovo poverenje u određene organe i institucije lokalne samouprave, da li su imali priliku da učestvuju u korupciji, da li bi učestvovali u korupciji i sl. Na ovaj način dolazimo do informacija o stanju javnog mnjenja u lokalnoj zajednici, koje nam će koristiti za određivanje i formulisanje konkretnih preventivnih mera.

2. U kojoj meri su organi lokalnih samouprava transparentni u svom radu?

Transparentnost u radu je od krucijalnog značaja za sprečavanje korupcije i kvalitetniju, a samim tim i bolju saradnju lokalne vlasti i njihovih građana, odnosno pospešivanja građanskog aktivizma. Na koji način su građani/ke informisani o radu organa lokalne samouprave, da li su im dostupne sve odluke i druga pravna akta utvrdićemo na osnovu dobijenih rezultata, kako iz orijentacionih istraživanja, tako i online ankete.

3. Koje su to mere i radnje koje bi lokalna samouprava trebalo da sprovede u cilju suzbijanja korupcije?

Pošto smo utvrdili kakva je percepcija građana u lokalnim samoupravama po pitanju korupcije, odnosno u kojim je to oblastima društvenog života korupcija najprisutnija, utvrdićemo i koliko su organi lokalne samouprave posvećeni borbi protiv korupcije. Postojanje antikoruptivnih mehanizama na nivou lokalne samouprave su prioriteta u sprečavanju ove pojave.

Da zaključimo, metodologija je koncipirana tako da upozna građane sa posledicama, zakonskim rešenjima, postojećim mehanizmima za suprotstavljanje korupciji, kao i predočavanju rezultata obavljenog istraživanja o stanju i razvijenosti korupcije u njihovoj zajednici, usmeravanje i motivisanje građana, naročito mlađe populacije, za angažovanje u suprotstavljanju korupciji.

2.2. Fokus grupe, intervjui

U toku ovog procesa održane su dve fokus grupe i obavljeno nekoliko destina pojedinačnih intervjua. Osim što su u pripremljenim upitnicima izneli svoje stavove na konkretna pitanja, učesnici/ce fokus grupa su imali dodatnu mogućnost da obrazlože svoje utiske, iskustva, analize o prisustvu korupcije u svojoj lokalnoj zajednici.

Ključna zapažanja:

- *Svi učesnici/e fokus grupa smatraju da je korupcija veoma rasprostranjena u Srbiji, ali je malo njih spremno da je prijavi, a razlog za malu spremnost da se korupcija prijavi je to što ne veruju da bi se time bilo šta promenilo.*
- *Kao najrasprostranjeniji oblik korupcije učesnici/e su naveli nepotizam. Korišćenje položaja radi zapošljavanja rođaka ili prijatelja ili korišćenje ličnih poznanstava za obavljanje određenih poslova u saradnji sa javnom upravom, predstavlja najrasprostranjenije oblike korupcije u zemlji, smatraju učesnici/e. Kao način da se ova negativna pojava suzbije, učesnici/e su predložili strože, pre svega visoke zatvorske kazne, ali i bolju zakonsku zaštitu uzbunjivača.*
- *Više od polovine problema koje su izdvojili učesnici/e fokus grupa su ekonomske prirode i u to spadaju nezaposlenost, nizak životni standard, siromaštvo, niska primanja... Dakle, korupcija je prepoznata uz sveopšte siromaštvo društva kao jedan od ključnih problema Srbije u ovom momentu.*
- *Učesnici/e takođe smatraju da se edukacija građana o modelima za borbu protiv korupcije ciljano ne sprovodi od strane lokalnih i državnih institucija pa je ovaj važan posao prepušten isključivo civilnom sektoru.*

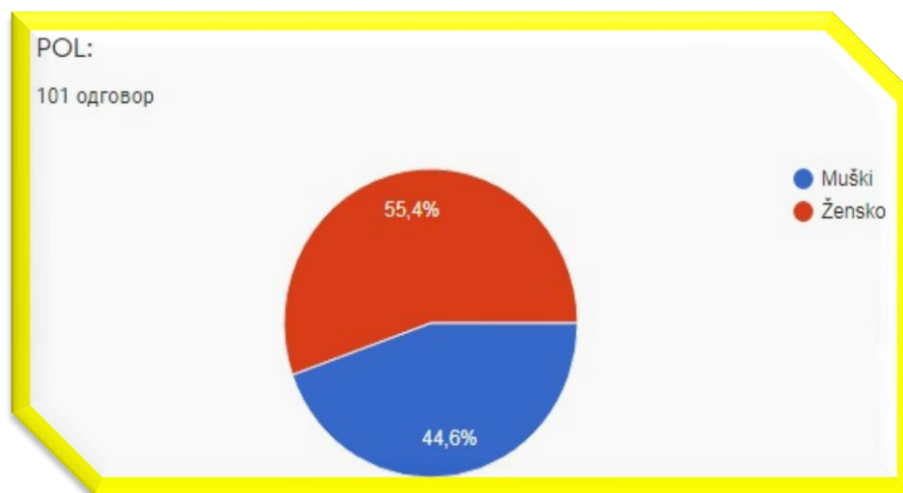
2.3. ONLINE ANKETA: Percepcija građana/ki o korupciji na lokalnom nivou

S obzirom da uspešna borba protiv korupcije podrazumeva i aktivnu uključenost građana/ki, jedan aspekt istraživanja posvećen je ispitivanju percepcije građana/ki o koruptivnim pojavama u njihovoj lokalnoj samoupravi.

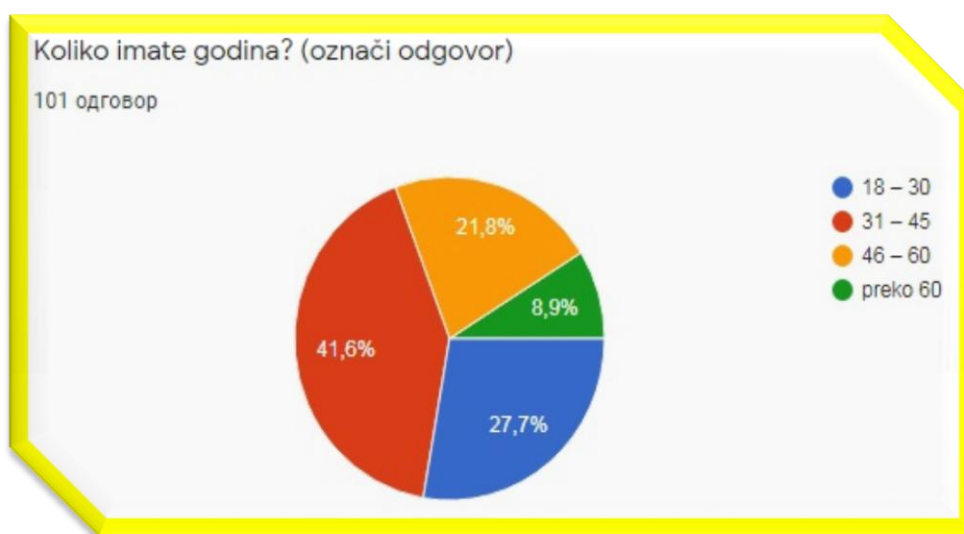
Anketa je koncipirana tako da su na početku uopštena pitanja koja se tiču pola, zaposlenja, stručne spreme, godina ispitanika, a zatim slede pitanja vezana za prisutnost korupcije u lokalnim i republičkim organima i institucijama.

Upitnik je popunio 101 ispitanik/ca. Što se tiče rodne zastupljenosti zanimljivo je da je u anketranju učestvovao veći broj osoba ženskog pola što implicira da je ova kategorija stanovništva češće žrtva korupcije u odnosu na muški pol.

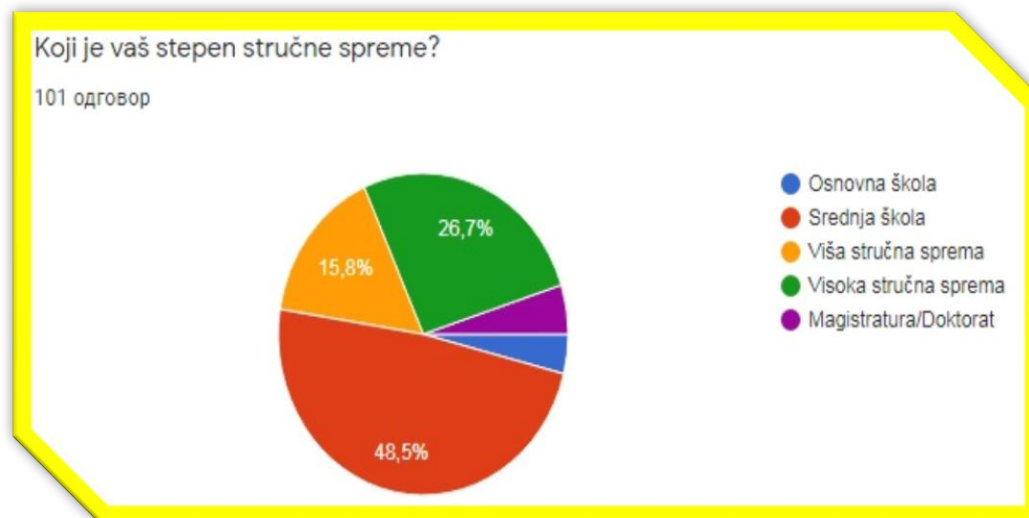
Od ukupnog broja anketiranih je 55,4% čini žensku populaciju, 44,6% mušku.

Najveći broj učesnika ankete, što iznosi 41,6%, pripada najaktivnijem delu populacije odnosno starosnoj strukturi koja se kreće od 31 do 45 godina. Od 18 do 31 godine je 27,7% ispitanih, od 46 do 60 godina je 21,8%, dok je sa više od 60 godina samo 8,9% ispitanih.

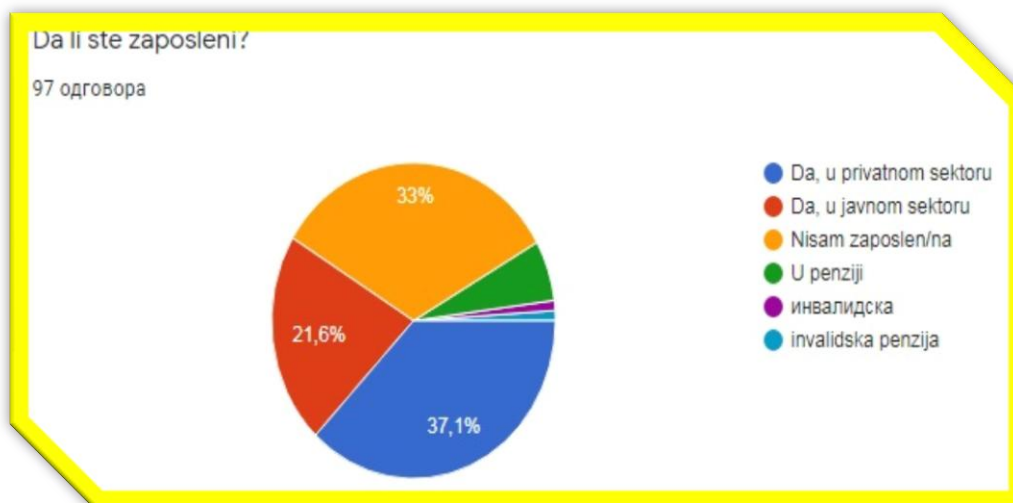

Skoro polovina ispitanika je sa srednjom stručnom spremom - 48,5%, a 26,7% je visoko obrazovanih. Višu stručnu spremu ima 15,8% anketiranih, dok samo 4 osobe poseduju osnovno obrazovanje. Takođe, samo 5 ispitanika/ca ima akademska zvanja kao što su magistar ili doktor nauka. Ovaj podatak ukazuje da posledice korupcije u značajnoj meri pogađaju građani/ke sa nižim materijalnim primanjima, kao i teže zapošljive kategorije. U prilog tome idu i podaci Nacionalne službe za zapošljavanje koji ukazuju da je među nezaposlenim licima najveći broj onih sa srednjom i/ili nižom stručnom spremom.

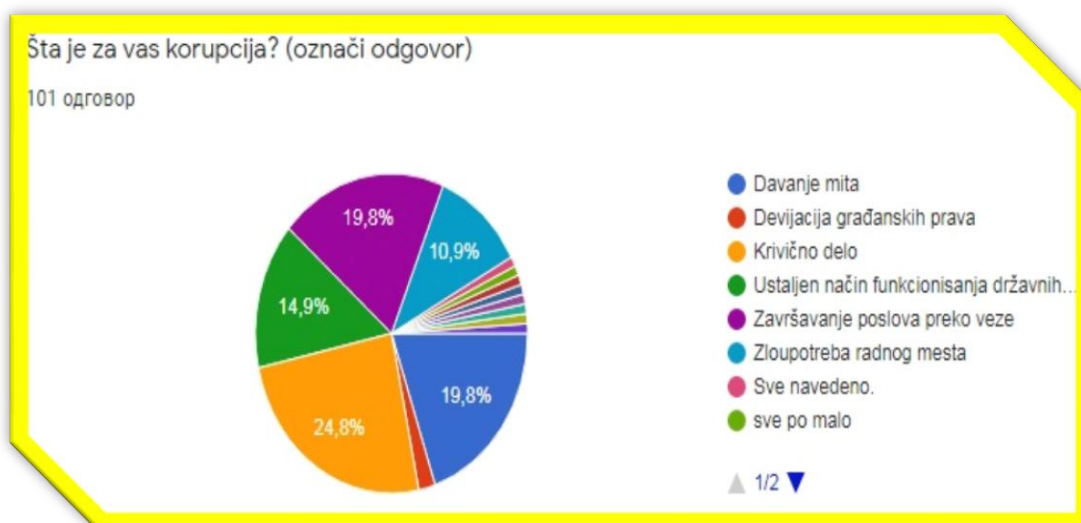

Od 101 ispitanika/ce, 97 je odgovorilo na pitanje o radnom statusu. Rezultati pokazuju da 37,1% radi u privatnom sektoru, 21,6% u javnom sektoru, 33% ispitanih nije zaposleno, a 6,2% ispitanika je u penziji. Zanimljivo je da je skoro trećina ispitanika sebe predstavila kao nezaposleno lice iako statistički podaci, na nacionalnom nivou, govore da je stopa nezaposlenosti u Srbiji u prvom kvartalu 2025. godine iznosila 9,1%. **To su podaci Republičkog zavoda za statistiku.**

Mi smatramo da bi eksperti, koji se bave ovom tematikom, trebalo da se osvrnu na ove podatke i kroz ozbiljnu analizu utvrde uzroke ozbiljne disproporcije u broju nezaposlenih na lokalnom i nacionalnom nivou.

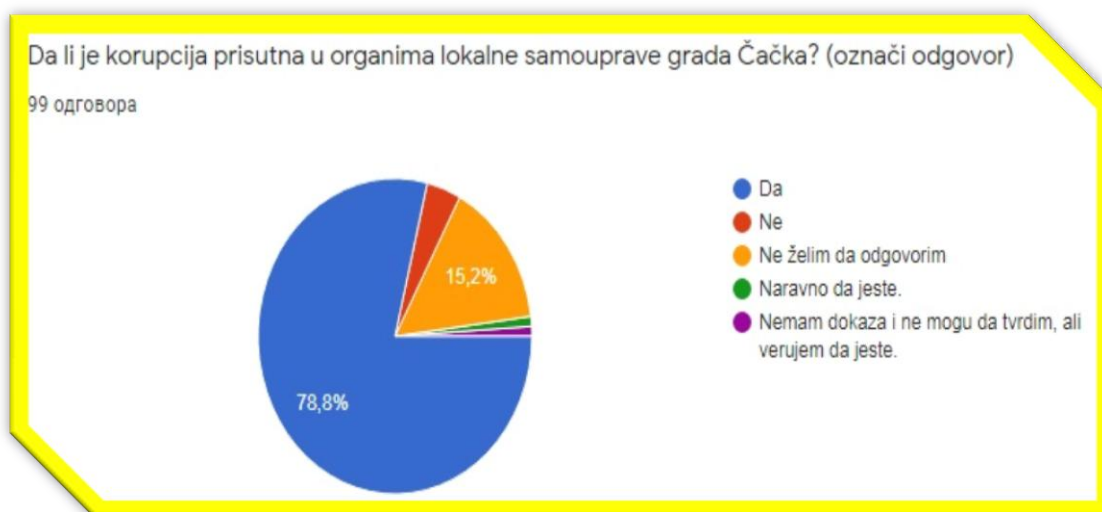

U nastavku ankete su pitanja vezana za tematsku oblast istraživanja. Zanimljivo je da ni jedan ispitanik nije izbegao odgovor na pitanje šta je korupcija. Ponuđeno je 6 odgovora i kao opciono sedmo da ispitanik sam dopiše odgovor. Najviše ispitanika/ca smatra da je korupcija krivično delo - 24,8%. Oko 10% ispitanika je navelo da je korupcija sve ponuđeno u odgovorima, dok se 19,8% opredelilo da je korupcija završavanje poslova preko veze.

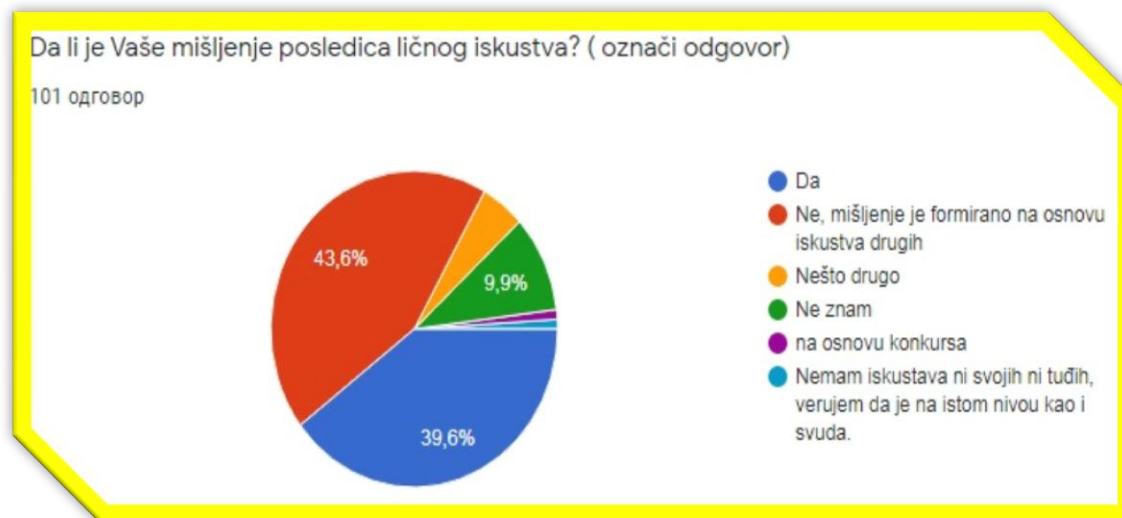
Anketirana lica su bila najsložnija u odgovoru na pitanje da li je korupcija prisutna u organima lokalne samouprave grada Čačka. Čak **78,8% ispitanika/ca je dalo potvrđan odgovor**, dok samo 4% smatra da u lokalnoj samoupravi nema koruptivnih pojava.

Ako u celokupnu slku datih odgovora dodamo i 15,2% anketiranih koji nisu želeli da odgovore na postavljeno pitanje iz određenog razloga, ostaje zabrinjavajući podatak da je stepen percepcije građana/ki Čačka o prisutnosti koruptivnih pojava u organima lokalne samouprave izuzetno visok.

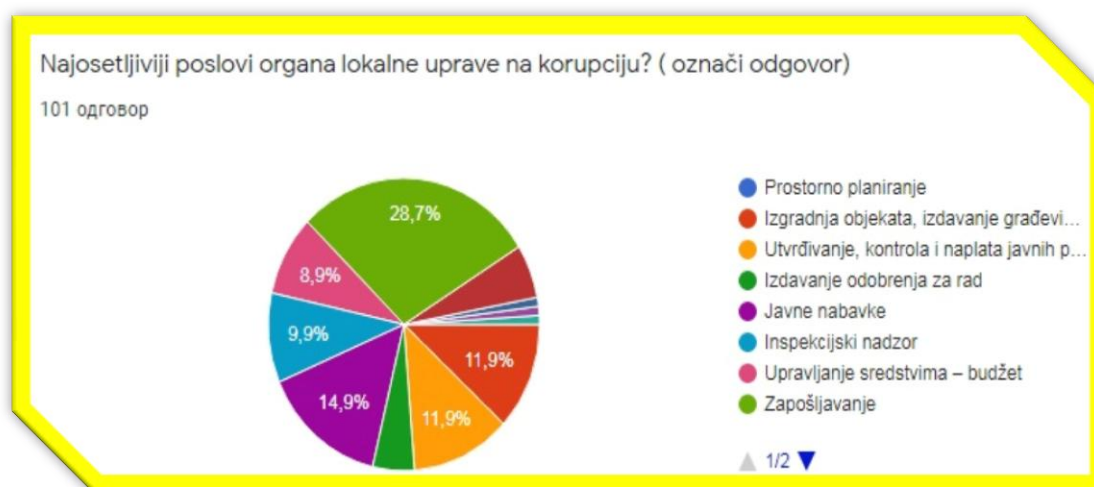
Autori ankete su sledećim pitanjem hteli da utvrde na osnovu čega je formirano mišljenje o prisutnosti korupcije u lokalnoj samouravi. Ispitanici su naveli da je na osnovu ličnog iskustva 39,6%, dok je 43,6% odgovara da je mišljenje formirano na osnovu iskustva drugih. Manji broj, samo 10 ispitanih, ne zna na koji način je formiralo mišljenje, dok je 5% navelo da je u pitanju nešto

drugo. Uzimajući u obzir sve odgovore, čak 85,6 % ispitanih se srelo sa korupcijom na lokalnom nivou, kako ličnim iskustvom, tako i preko iskustva drugih osoba.

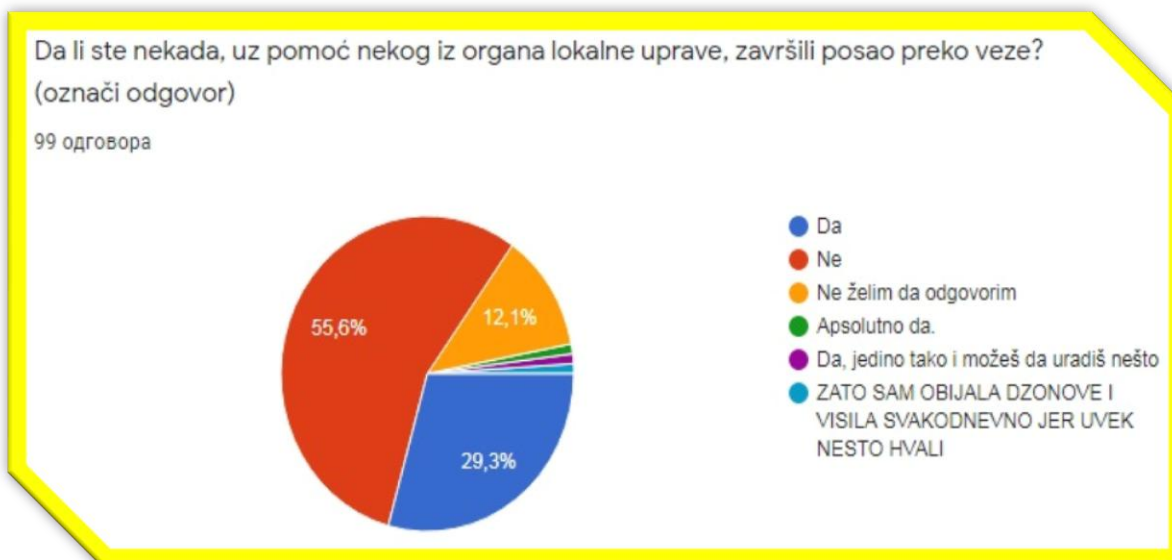
Jedan od najosetljivijih poslova organa lokalne samouprave koji građani vezuju za korupciju je **zapošljavanje** i sa tim je saglasna skoro trećina ispitanih, čak 28,7%. Sledeće su javne nabavke sa 14,9%, dok po 11,9% imaju: utvrđivanje, kontrola i javna naplata prihoda i poreza i izgradnja objekata i izdavanje građevinskih dozvola. Inspekcijski nadzor je zaokružilo 9,9% ispitanih, a 8,9% smatra da je lokalni budžet u zoni rizika od korupcije.

Zanimljivo je da samo 2% učesnika/ca ove ankete percipira sve službe lokalne samouprave osetljivim na korupciju.

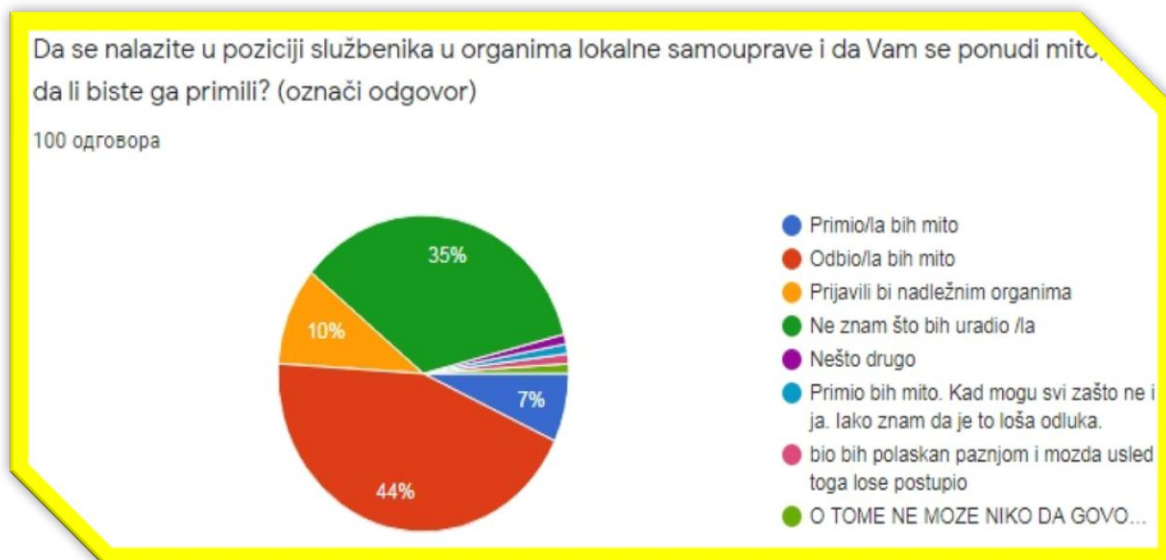
Više od polovine anketiranih, 55,6%, je odgovorilo da nikada nije završilo ni jedan posao “preko veze” uz pomoć nekog iz organa lokalne samouprave. Skoro trećina, 29,3%, je odgovorilo da jeste, dok 12,1% nije želelo da odgovori na postavljeno pitanje. Među dopisanim odgovorima nalazi se

"da, jedino tako i možeš da uradiš nešto", "zato sam obijala donove jer uvek nešto fali", "apsolutno da" i slično.

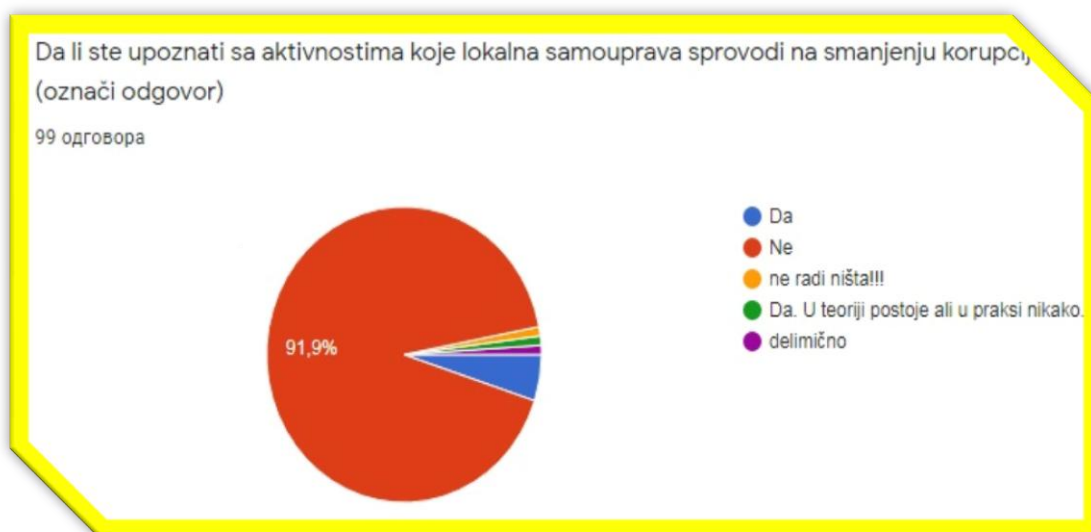

Zanimljivo je da trećina anketiranih, čak 35%, nije sigurno šta bi uradili da im se ponudi mito ukoliko bi bili u poziciji službenika u organima lokalne samouprave, 44% je kategorično odgovorilo da ne bi, dok je samo 7% ispitanih odgovorilo da bi prihvatili ponuđeni mito.

Koliko je ovaj vid korupcije ukorenjen u društvu govori i podatak da bi tek 10% građana/ki ovo krivično delo prijavili nadležnim organima. Ako se uzme u obzir (ne)poverenje građana u institucije (policija, pravosuđe...) onda je procenat ispitanika koji korupciju ne bi prijavili nadležnim organima razumljiv.

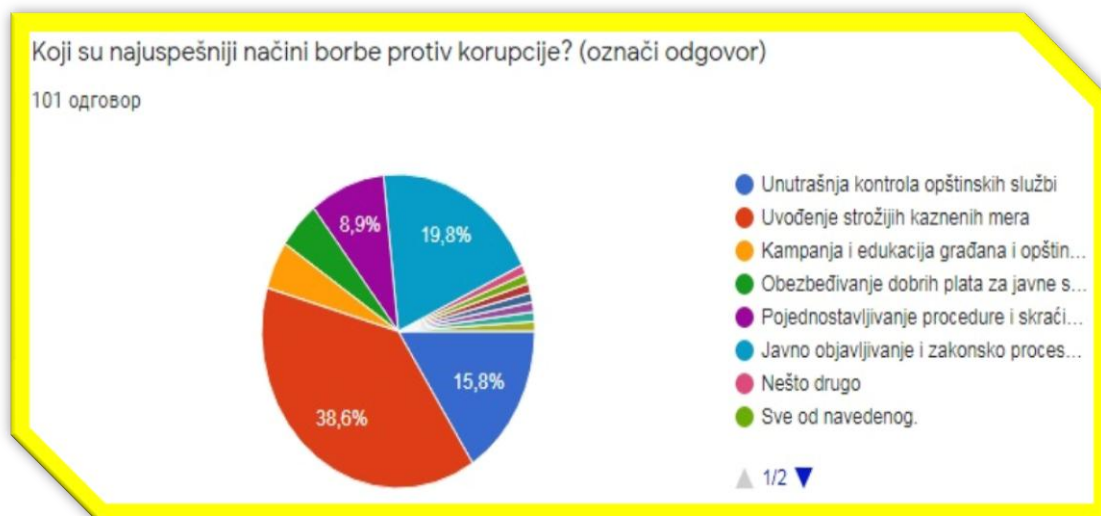

Imajući u vidu činjenicu da je Čačak jedna od lokalnih samouprava u kojoj nisu uspostavljeni antikoruptivni mehanizmi po Modelu Agencije za borbu protiv korupcije, ne iznenađuje podatak da čak 91,9% anketiranih nije upoznato sa aktivnostima koje lokalna samouprava sprovodi na smanjenju korupcije. Samo 5% ispitanih je na pitanje da li ste upoznati sa aktivnostima koje lokalna samouprava sprovodi na smanjenju korupcije odgovorilo pozitivno.

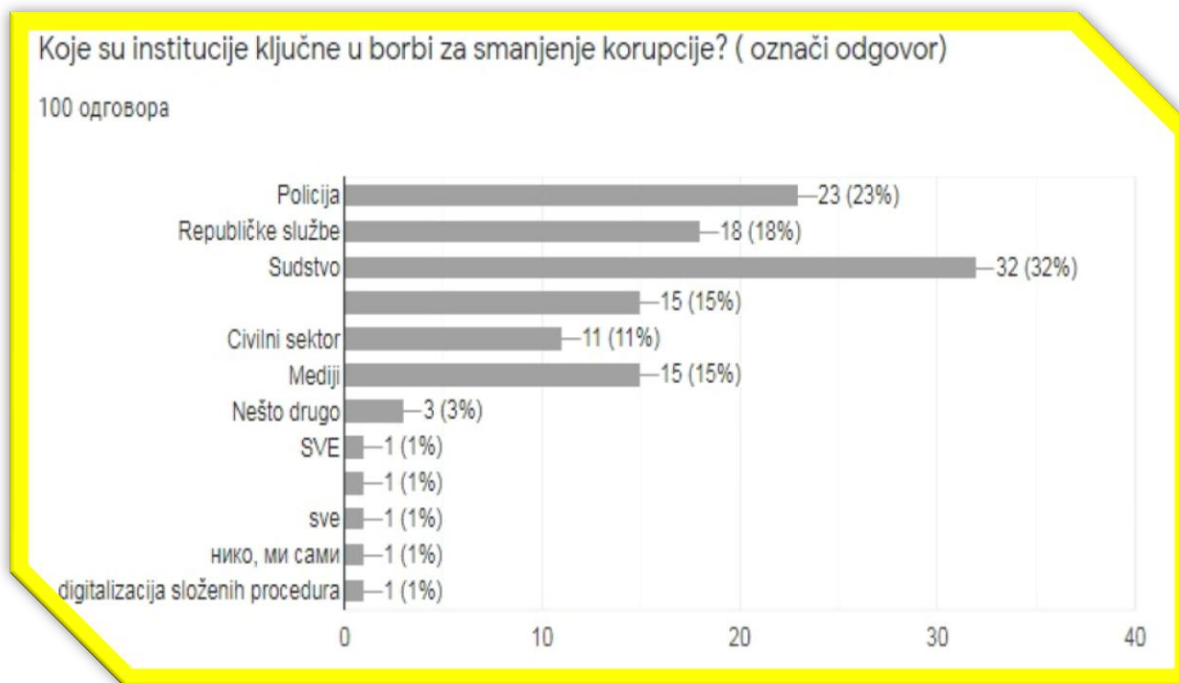
Kao najuspešniji način borbe protiv korupcije 38,6% ispitanih predlaže **uvođenje strožijih kaznenih mera**. 19,8% smatra da bi najbolji vid borbe protiv korupcije bilo javno objavljivanje i zakonsko procesuiranje otkrivenih slučajeva dok 15,8% tvrdi da je potrebna jača unutrašnja kontrola opštinskih službi.

Pojednostavljenje procedura i skraćivanje vremena za dobijanje dozvola izdvaja 8,9% ispitanih.

Ispitanici su naveli da je ključna institucija za borbu protiv korupcije sudstvo 32%, zatim policija 23%, republičke službe 18%, dok po 15% anketiranih smatra da su to mediji i same institucije u

kojima je primećena korupcija. **Autorima ove analize je bilo posebno indikativno da je civilni sektor kod 11% ispitanih prepoznat kao značajna institucija u borbi protiv korupcije.**

Kada je u pitanju informisanost o donošenju važnih odluka u organima lokalne uprave, rezultati ankete pokazuju da 65,7% ispitanih izuzetno teško dolazi do informacija. Samo 10,1% smatra da je potpuno obavešteno o svemu što ih zanima, a 23,2% je navelo da ako pitaju dobiju odgovor. **Problem informisanosti građana o radu lokalnih organa je jedan od ključnih koji smo uočili u ovom istraživanju i u direktnoj je vezi sa aktuelnom medijskom scenom u Srbiji**, posebno u odsustvu lokalnih nezavisnih medija koji su "izgubili bitku" sa ekonomskim i političkim pritiscima, a sve češće i represijom nad novinarima.

Pretposljednje pitanje upitnika bilo je da se navede jedan **primer koruptivne afere** u lokalnoj zajednici za koju su oni čuli. Za istraživački tim je bilo posebno indikativno da su gotovo svi ispitanici/ce dali neki odgovor na ovo pitanje. U odgovorima smo prepoznali koruptivne afere kojima su se bavili lokalni mediji, društvene mreže i sl., ali čak i neke, za nas potpuno nepoznate, koje su, pretpostavljamo, iz ličnog iskustva i/ili lične percepcije građana/ki. U nastavku prikazujemo deo odgovora koji smo dobili na postavljeno pitanje.

Navedite jedan primer koruptivne afere u lokalnoj zajednici?

Где год да се окренем, ал ево један, мењање ивичњака који су били нормални и замењени са истим.

Bioskop Sutjeska

Pun dzak para koje nosio Velja Ilic od puteva

Uclanjavanje u stranku za radno mesto. Da dobijes i zakonski sto ti pripada mpras se obratiti vladajucima i za to ces biti uslovljen da posaljes 10ljudi na protest.

Plaćanje dnevnica za odlaske na mitinge

Vrtić sunce, Magnetna, Nadvožnjak,...

Zapoškavanje nestručnih kadrova

Previše ih je.U Domu zdrvlja, na primer

Nije bitno

manipulacije budžetskim sredstvima, fiktivni tenderi, medijska manipulacija u lokalnim glasilima,...

Subvencije za mehanizaciju za poljoprivredu, subvencije za stolariju, suvencije za gas, zaposljavanje nezbrinutih lojalnih sns kadrova sa seoskog područja na radna mesta bez konkursa, bez odgovarajucih kompetencija i obrazovanja.

Ne učestvujem u tome pa ne znam

Zapošljavanje preko stranke plaćanje dnevnica za stranačke skupove

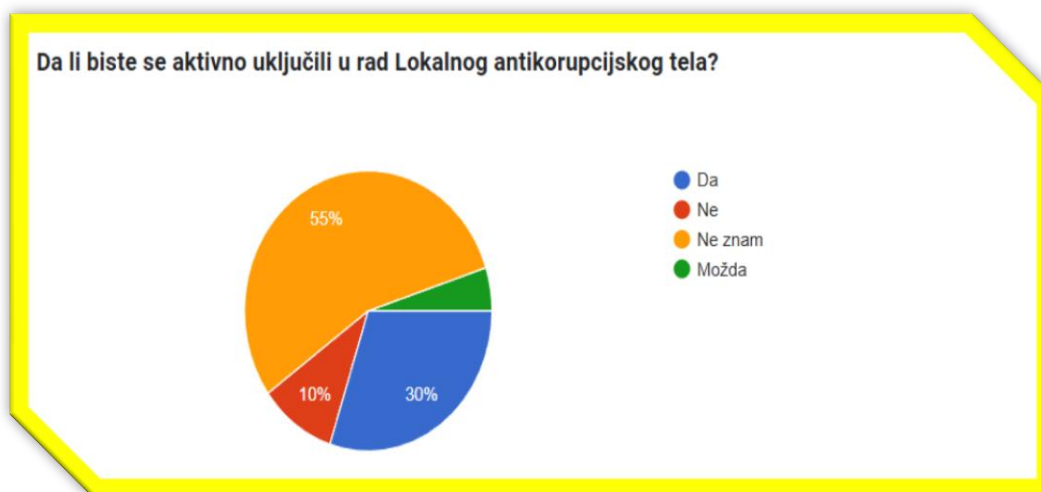
Izgradnja vidikovca

Jedan. Ma na svakok koraku su.

Zaposlenje preko stranke

Poslednje pitanje je bilo **da li biste se aktivno uključili u rad lokalnog antikorupcijskog tela?**

Činjenica da više od polovine anketiranih, 55%, ne zna odgovor na ovo pitanje govori da je u lokalnim sredinama i dalje prisutan strah od javnog istupanja o ovoj temi i preduzimanja konkretnih koraka u borbi protiv korupcije. S druge strane, delimično ohrabruje podatak da oko 30% građana/ki tvrdi da bi se aktivno uključilo u rad lokalnog antikorupcijskog tela što je, u odnosu na prethodno istraživanje Centra za monitoring i aktivizam – CEMA iz 2021. godine, skok od skoro 10%. Ovo se može tumačiti i aktuelnim dešavanjima u Srbiji, studentskim i građanskim protestima, koji su ohrabрили javnost da se uključi u borbu protiv korupcije na svim nivoima.

2.4. Online anketa na portalu www.cemaforum.rs

Centar za monitoring i aktivizam – CEMA je organizacija civilnog društva koja je već odavno prepoznala značaj i ulogu profesionalnog i objektivnog informisanja koji zadovoljava javni interes građana. Mi smatramo da su mediji civilnog društva u Srbiji gotovo jedina alternativa stranačkim i komercijalnim medijima i centralizovanoj medijskoj sceni. U tom cilju smo osnovali informativni portal www.cemaforum.rs koji je među prvim medijima civilnog društva u ovom delu Srbije i u kome građani/ke direktno učestvuju u kreiranju medijskih sadržaja. Kada se publika uključi u proizvodnju informacija, onda se može govoriti da se pristupilo kraudsorsingu (crowdsourcing) kao obliku produkcije. **To je jedan od ključnih modela na kojoj baziramo svoju uređivačku politiku.**

Jedan od načina gde građani/ke mogu da iznesu svoje stavove su i online ankete na portal www.cemaforum.rs . Kako bi sagledali njihove stavove po ovom pitanju objavili smo anketu na web portalu sa pitanjem "Da li podržavate inicijativu za osnivanje Lokalnog antikorupcijskog foruma u gradu Čačku?"

Anketa

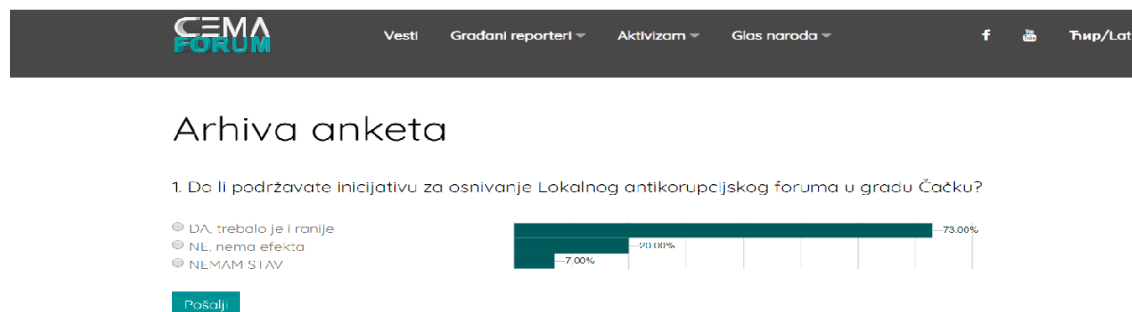
1. Da li podržavate inicijativu za osnivanje Lokalnog antikorupcijskog foruma u gradu Čačku?

- DA, trebalo je i ranije
- NE, nema efekta
- NEMAM STAV

Pošalji odgovor

Rezultati ankete

Na ponuđene odgovore 73% anketiranih posetilaca portala www.cemaforum.rs je odgovorilo **DA, trebalo je i ranije**, 20% anketiranih smatra da **NEMA EFEKTA u sprečavanju korupcije ukoliko se ovo telo oformi**, a 7% građana/ki **NEMA STAV** o ovom pitanju.

Anketa je praćena u periodu od 1.10.2025. do 15.11.2025. godine. Još uvek se nalazi na portalu sekciji ARHIVA ANKETA i dostupna je da se o ovoj temi izjašnjava i u narednom periodu.

3. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Postojeće antikorupcijsko zakonodavstvo nije dalo željene rezultate na lokalnom nivou vlasti, odnosno postoji problem odsustva primene antikorupcijske politike na nivou lokalne samouprave. Kao jedan od razloga, može se navesti i zavisnost od centralnih organa vlasti, usled čega dolazi do pojedinih vidova političke korupcije.

3.1 Percepcija građana je da je korupcija veoma prisutna. Zanimljiv nam je podatak da je samo jedna trećina anketiranih priznala da je učestvovala u nekom obliku korupcije što nam govori da je reč o ustaljenoj praksi u društvu, kao i o prisutnom strahu za iznošenje ovakvih informacija.

Zanimljivo je i da je, na osnovu dosadašnjih istraživanja Centra za monitoring i aktivizam, medijska sfera prvi put zauzela neslavnu vodeću poziciju. S druge strane, iako je civilni sektor od strane vlasti i režimskih medija kontinuirano targetiran kao "strani plaćenici" i slično, građani/ke najmanje vide prisutnost korupcije u ovoj sferi društva.

3.2 Participacija građana u kontroli rada opštinskih organa je na nezadovoljavajućem nivou. Lokalni organi vlasti u gradu Čačku bi trebalo da uspostave kontrolne mehanizme borbe protiv korupcije za šta je, inače, bio rok 30. jun, 2017. godinu dana pre naznačenog roka, 2016. godine, Agencija za borbu protiv korupcije RS dostavila je Model svim JLS po kome je trebalo da usvoje Lokalne antikorupcijske planove i oforme telo koje će pratiti primenu ovog dokumenta.

Grad Čačak, do kraja izrade ove Analize, kraj 2025. godine, nije uspostavio lokalne antikoruptivne mehanizme.

Možda je to jedan od razloga što naši ispitanici/ce kao najveće zamerke u radu lokalnih organa ističu: netransparentnost u radu, slabu informisanost o radu lokalne samouprave (način na koji se donose odluke, planovi i druga pravna akta), odsustvo javne rasprave o ključnim pitanjima za život i rad građana/ki i druge.

3.1. Ključna zapažanja istraživačkog tima:

- Telo za praćenje primene LAP-a (Lokalni antikorupcijski forum, na primer) trebalo bi da bude potpuno nezavisno telo čiji su članovi izabrani na javnom konkursu.
- Obaveza uključivanja OCD u proces pripreme, sprovođenja i kontrole rada trebalo bi, pre svega, da bude uređena opštim aktom u kojem će biti opisane jasne i transparentne procedure izbora OCD koje su relevantne za saradnju. Jedan segment opšteg akta može da bude posvećen oblicima uređenja saradnje putem memoranduma, sporazuma i sl., ali tek pošto je utvrđena procedura izbora OCD, odnosno način na koji će relevantne OCD biti izabrane i sa njima uspostavljena saradnja na ovom polju.
- U okviru svakog organa javne vlasti, pa i opštine ili grada, za objavljivanje različitih dokumenata i sadržaja na internet stranici zadužena je jedna organizaciona jedinica, tako da bi bilo poželjno navoditi naziv samo jedne organizacione jedinice, ne samo konkretno za objavljivanje bilo koje vrste sadržaja na internet stranici opštine ili grada, već za bilo koju drugu aktivnost istog tipa. Navođenje različitih odgovornih subjekata za istu aktivnost može

da dovede do zabune u čijoj nadležnosti je određeni posao, što za posledicu vrlo često ima da se posao ne završi.

- Izbor članova tela za praćenje sprovođenja lokalnog antikorupcijskog plana mora biti javan, transparentan, sa jasno definisanim kriterijumima.

3.2. Preporuke

Na osnovu dobijenih rezultata istraživanja i komparativne analize o percepciji građana/ki o koruptivnim pojavama u gradu Čačku autorski tim izdvaja **PREPORUKE**, koje bi svojom primenom mogle doprineti u suzbijanju koruptivnih pojava na lokalnom nivou:

- 1. Uspostavljanje lokalnih antikoruptivnih mehanizama po Modelu Agencije za sprečavanje korupcije**
- 2. Veća transparentnost u radu lokalnih organa (redovno izveštavanje na web stranici, dostupnost dokumenata i drugih pravnih akata...)**
- 3. Edukacija OCD i medija u oblasti monitoringa i izveštavanja o radu lokalnih organa**
- 4. Uspostavljanje redovnog kanala komunikacije između organa lokalne vlasti, OCD, medija i građana/ki**

3.3. Ključna poruka

Saradnja i uzajamna podrška lokalnog civilnog društva i političkih institucija su bitni preduslovi demokratskog razvoja lokalne zajednice. Oni bi trebalo da se međusobno dopunjuju, jer su javni interes i opšte dobro nešto čemu teže „obe strane” samo drugačijim metodama i instrumentima. To je, zapravo, nužan preduslov za postizanje jednog od fundamentalnih ciljeva savremenog demokratskog društva – da „princip vladanja” bude zamenjen „principom dobrog upravljanja” što predstavlja ključni cilj/promena kojima težimo. Naravno, u aktuelnim društvenim uslovima, prisustvo vidljivih promena u međusobnoj komunikaciji teško je precizno oročiti. Međutim, odsustvo inicijative bar jedne strane, u našem slučaju od strane građana, vodilo bi ka još dubljem jazu ili bar zadržavanju status quo stanja što dugoročno vodi ka nesagledivim posledicama.

Zahvaljujemo se stručnim saradnicima, medijima, organizacijama civilnog društva, obrazovnim ustanovama moravičkog okruga, volonterima, kao i svim građankama i građanima koji su dali svoj doprinos u izradi ovog dokumenta.

Izdavač:

Autorski tim:

Svetlana Kojanović

Dragana Matović

Istraživanje na terenu i obrada podataka:

Epicentar media

Grafički dizajn:

Luka Kojanović / Studio BUS PLUS

Ovaj dokument je nastao u okviru projekta „Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije EU – Europe ASAP“ koji Centar za monitoring i aktivizam – CEMA realizuje u partnerstvu sa Beogradskom otvorenom školom i uz podršku Švedske. Stavovi i mišljenja autora izneta u ovom dokumentu ne predstavljaju nužno i mišljenje partnera i donatora.